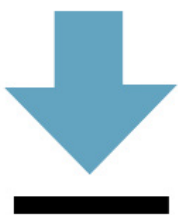

Hoe werkt het

IN EEN NOTENDOP

START TO LISTEN bestaat uit twee luiken: een luistermoment en een klasgesprek. Voor deze website maakten we een [groeïende] lijst van fragmenten. Het is de bedoeling om telkens één fragment klassikaal te beluisteren [in de voorgestelde volgorde] en dit aansluitend te bespreken tijdens een klasgesprek.

Als vertrekpunt voor dat klasgesprek stelden we een uitgebreide voorraad vragen samen. Een uitgebreide toelichting & tips bij het gebruik van de luistervragenlijst vind je hieronder. Je kan er ook enkele uitgewerkte voorbeelden lezen.

START TO LISTEN werkt best als het luisteren een volwaardige plaats krijgt en een regelmatig terugkerend deel van de klasdag wordt. Hieronder gaan we ook even in op de praktische kant van de zaak en geven we enkele tips in verband met het klaslimaat.

We ontwerpen **START TO LISTEN** op maat van de tweede graad basisonderwijs, maar het materiaal mag natuurlijk ook door anderen gebruikt worden. We hopen van harte dat het een mooi klasritueel kan worden.

Toch nog vragen? Contacteer ons gerust.

DE LUISTERFRAGMENTEN

We verzamelden een verscheidenheid aan luisterfragmenten met nieuwe muziek, geluidskunst, soundscape en fieldrecording. Op die manier willen we kinderen een heel andere luisterervaring aanreiken dan wat ze dagelijks horen en hen zo op een brede manier laten groeien in het luisteren.

We raden aan om de fragmenten in de voorgestelde volgorde te beluisteren. Bij de samenstelling van het aanbod hebben we gezocht naar goede opstapjes en een mooie afwisseling van stijlen en sferen.

In het begin zal **START TO LISTEN** wellicht meer dan eens gepaard gaan met gefronste wenkbrauwen: de luisterfragmenten klinken misschien heel eigenaardig en de vragen lijken soms raadselachtig. Alle begin is moeilijk, dat is niet anders met luisteren. Naarmate je langer met **START TO LISTEN** werkt, wordt dit meer vanzelfsprekend en wordt het makkelijker om langere tijd aandachtig te luisteren. Waarschijnlijk worden de klasgesprekken ook langer, intenser en meer diepgaand.

DE LUISTERVragen

START TO LISTEN omvat een voorraad vragen die kunnen dienen als vertrekpunt voor een klasgesprek. We hebben verschillende soorten vragen gezocht, van heel concreet tot filosofisch. De vragen staan thematisch gegroepeerd.

We stellen voor om voor elk luistermoment een handvol vragen uit te kiezen, waarbij je een goede cocktail probeert te maken uit de verschillende thema's. Zo kan je veel afwisseling creëren. Probeer hierbij om verschillende denkstijlen aan te spreken.

Hoe kiezen? Volg gerust je intuïtie. Beluister vooraf zelf het fragment en bekijk dan over welke vragen je graag met je leerlingen wil nadenken. Eventueel kan je zelf je eigen antwoorden voorbereiden, maar hou deze zorgvuldig geheim tot ver in het gesprek, zodat de kinderen jouw antwoorden niet gaan imiteren. Zeker in het begin is het zinvol om de algemene dynamiek van de klas voor ogen te houden bij het uitzoeken van de meest geschikte vragen. Naarmate de kinderen gewend raken aan dit soort opdrachten, kan je de lat wat hoger leggen en meer uitdagende vragen uitzoeken.

Er zijn geen juiste en foute antwoorden. De vragen zijn bedoeld om verschillende manieren van luisteren wakker te maken. Ze geven structuur aan een klassikale ontdekkingsstocht. We willen je aanmoedigen om verbanden te leggen tussen de verschillende indrukken van de kinderen en hen zo aan te moedigen om verder te gaan in hun luisteren én het verwoorden van hun ervaring. Iedereen volgt daarbij zijn eigen pad. Beoordeling van de antwoorden als dusdanig – ook onder de leerlingen zelf – heeft daarbij naar ons aanvoelen geen toegevoegde waarde.

In het begin zullen sommige soorten vragen misschien moeilijker zijn dan andere. Begin gerust met de vragen die je het meest aanspreken en integreer stap voor stap meer moeilijke vragen in het klasgesprek. Abstracte en filosofische vragen lijken misschien moeilijk, maar de antwoorden van de leerlingen kunnen heel boeiend zijn. Het is niet zozeer de bedoeling om een antwoord te geven op de vragen, wél om een boeiend klasgesprek te hebben over klank, geluid, muziek, stilte, horen en luisteren.

PRAKTISCHE VOORBEREIDING

Luisteren is een goedkope activiteit, die je op eender welk moment kan beoefenen, alleen of samen met anderen. Het enige dat je nodig hebt, is goede afspeelapparatuur. Eens dat voorzien is, liggen talloze boeiende luistermomenten binnen handbereik.

Als je klas [nog] niet uitgerust is met een goede geluidsinstallatie, ga je best op zoek naar solide afspeelapparatuur. De installatie moet voldoende krachtig zijn om de luisterfragmenten zo af te spelen dat ze goed hoorbaar zijn voor de hele klas zonder dat je de volumeknop op het allerhoogste niveau moet draaien [zo krijg je immers storing op het geluid]. Vermijd liefst ook toestellen waar [veel] ruis op zit.

Het is zinvol om een systeem te zoeken waarbij het stereobeeld zo groot mogelijk gemaakt kan worden. Goede computerspeakertjes die verder uit elkaar geplaatst kunnen worden zijn interessanter dan een bluetooth-speakertje waar het stereobeeld vaak héél klein is.

Voorts is het uiteraard belangrijk om randgeluiden zoveel mogelijk te vermijden: sluit het raam en laat de kinderen pennenzakken en zo meer buiten handbereik opbergen. Het loont beslist de moeite om een paar minuten tijd te nemen om het stil te maken en bvb. een comfortabele zithouding te zoeken vooraleer het fragment te starten.

KLASKLIMAAT

Wanneer je aan de slag gaat met **START TO LISTEN**, loont het de moeite om even stil te staan bij de dynamiek van je klas. Kunnen de leerlingen zich doorgaans goed concentreren, of vinden ze stilzitten moeilijk? Zijn ze nieuwsgierig naar nieuwe dingen, of voelen ze zich soms ongemakkelijk bij wat ze niet kennen? Geven ze enthousiast hun mening, zijn ze eerder timide, of verschuilen ze zich graag achter sociaal wenselijke antwoorden? Op basis van je ervaring met het algemene klasklimaat, kan je een inschatting proberen te maken van hoe de leerlingen zullen reageren op de luisterfragmenten. Ook je eigen gevoelsmatige reactie kan een goede graadmeter zijn.

Zeker voor de eerste luistersessies is het slim om te anticiperen op de reacties van de leerlingen en een zo geschikt mogelijke context te zoeken voor het luistermoment. Zo kan je bvb. aanknopen bij een les woordenschat rond geluid. Een woordenspin van werkwoorden die een soort geluid beschrijven [piepen, kraken, krassen, fluiten, snerpen, ruisen, zoemen, grommen, knarsen, ...], bijvoorbeeld, of woordenparen zoals hoog – laag, snel – traag, dof – helder, scherp – zacht, stil – luid, afwisselend – eentonig, vloeiend – grillig, ... Op die manier krijgen de kinderen enerzijds een basiswoordenschat

aangereikt die ze kunnen gebruiken in het klasgesprek, anderzijds kan je zo een vrij spontane overgang maken naar het beluisteren van het fragment. Een eerste vraag kan bvb. zijn om aan te geven welke woorden van toepassing zijn op het beluisterde fragment. Van daaruit kan je het klasgesprek vervolgens verder ontwikkelen.

Net zoals bij sport, is het ook bij luisteren nuttig om rustig op te bouwen en goed voor te bereiden. Ook onze oren kunnen soms een stretching gebruiken. Probeer een gepaste 'aanloop' te vinden naar het luistermoment, net zoals dat het geval is voor andere klasactiviteiten. Een goede zithouding vinden en eventjes de ogen sluiten kunnen zeker helpen. Je kan zelfs vrij letterlijk gaan stretchen: even rechtstaan en met de handen en de voeten wapperen, met je schouders draaien, je oren vastpakken en van voor naar achter bewegen, even je oorlelletjes masseren, ... om vervolgens terug te gaan zitten en te luisteren.

START TO LISTEN kan pas slagen als het een volwaardig en regelmatig deel van het klasgebeuren wordt. De aanhouder wint! Of de luistermomenten beperkt blijven tot een kleine kwartier of uitgroeien tot langere activiteiten, mag elke leerkracht uiteraard zelf bepalen. Wij hopen evenwel dat het gebruik van dit lesmateriaal samengaat met een oprechte interesse voor geluid, muziek en luistervaardigheid.

NOG IETS OVER HET TEKENEN VAN GELUID

Wanneer we vragen om geluid te tekenen, hebben we het niet over de bron van het geluid, maar het geluid zelf en de vormen, kleuren, ... die je daarmee associeert. Zo'n opdracht is bedoeld als reflectie over perceptie. Enerzijds is het een middel om op een non-verbale manier uitdrukking te geven aan een ervaring, maar door een geluid te tekenen expliciteer je ook hoe je luistert. Door het tekenen van een geluid [of erop te bewegen] wordt je aangespoord om naar alle details te luisteren [boventonen, pauzes, intensiteit, dynamiek, enz]. Ook hier zijn "juist" of "verkeerd" irrelevant - het gaat immer over perceptie en intuïtie. De tekening vertelt iets over hoe jij persoonlijk naar een geluidsfragment luistert. Een andere tekening legt andere accenten bloot. Perceptie hangt immers onlosmakelijk samen met je eigen unieke referentiekader, persoonlijke voorgeschiedenis, culturele achtergrond, en zo meer.

MEER TIPS & TRICKS

- Met de ogen gesloten, luisteren we preciezer.
- Het kan boeiend zijn om vragen te laten terugkeren bij verschillende fragmenten en de antwoorden te vergelijken. Bvb. hoe tekenden we het fragment van eergisteren, en hoe dat van vandaag? Waar komen de verschillen vandaan?
- Het is uiteraard niet verboden om het fragment opnieuw te beluisteren als dat zinvol lijkt voor het verloop van het klasgesprek!
- Ook bij de meer filosofische vragen kan je boeiende resultaten verkrijgen door een zelfde vraag een keer te bespreken bij het begin van **START TO LISTEN** en opnieuw aan bod te laten komen op het einde.
- Op het eerste gezicht appeleert de vragenlijst sterk aan de verbale vaardigheden van de leerlingen. Sommige vragen zijn gericht op tekenen of bewegen en daardoor uiterst geschikt om [ook] minder mondige of taalvaardige kinderen uit te dagen. Heel wat van de vragen kan je bovendien zowel verbaal als bvb. met een tekening beantwoorden.
- Een speciale uitdaging: je kan één vraag uitkiezen en die een hele week meenemen, doorheen de luisterfragmenten, maar ook daarbuiten, thuis, onderweg, tijdens het weekend, ...
- Tien extra algemene vragen over geluid, te gebruiken als aanvulling, introductie,

opwarmertje of zomaar tussendoor:

1. Wat is jouw favoriete geluid? Hoe is het gemaakt?
2. Welk geluid fascineert je? Kan je het omschrijven?
3. Welk geluid herinnert je aan thuis?
4. Wanneer voel je een geluid in je lichaam?
5. Hoeveel geluiden kan je tegelijk horen?
6. Hoe ver kan je geluiden horen?
7. Kan je alles horen wat er te horen valt?
8. Hoe lang kan je luisteren?
9. Wanneer ben je niet aan het luisteren?
10. Welk geluid geeft je rillingen?